

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه روانشناسی و آموزش کودکان با نیازهای خاص

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته‌ی روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی

تدوین بسته آموزشی مبتنی بر خیر خواهی و ارزیابی اثربخشی آن بر خردمندی و
خودکارآمدی خلاقانه مادران و علائم مشکلات
هیجانی-رفتاری فرزندان

استادان راهنما:

دکتر امیرقمرانی

دکتر احمدعابدی

دانشجو:

فاطمه جهانگیری

بهمن ماه ۱۴۰۴

تعهد نامه اصالت اثر

اینجانب فاطمه جهانگیری حیدری دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته روانشناسی و آموزش کودکان استثنائی متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه و بروندهای منتشره در این رابطه حاصل کار پژوهشی اینجانب و به راهنمایی استادان راهنما دکتر امیرقمرانی و دکتر احمدعابدی و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. لذا در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) دانشگاه اصفهان حق دارد مدرک تحصیلی صادر شده برای اینجانب را از اعتبار ساقط و ضمن درج عام موضوع در جراید کثیر الانتشار، کلیه امتیازات و حقوقی که به موجب آن در طی دوره تحصیل و مدت زمان بعد از فراغت از تحصیل تا اثبات تخلف به ذینفعان تعلق گرفته را مسترد گرداند.

این پایان نامه در دانشگاه اصفهان و با حمایت پژوهشکده مطالعات وقف و نیکوکاری (خیر ماندگار) - دانشگاه اصفهان به آدرس سایت <https://ala.ui.ac.ir> انجام شده است.

حقوق مادی و معنوی ناشی از مالکیت فردی این پایان نامه متعلق به دانشگاه اصفهان و پدید آورندگان است. پدید آورندگان و سرمایه گذاران پس از تعیین سهم هر یک از ذینفعان توسط کارگروه مالکیت فکری و تجاری سازی دانشگاه اصفهان و کسب مجوز این کارگروه، می توانند اقدام به تجاری سازی دستاوردهای این پایان نامه نمایند.

امضاء
امضاء
امضاء

دانشجو: فاطمه جهانگیری

استاد راهنما: دکتر امیرقمرانی

استاد راهنما: دکتر احمدعابدی

حوزه معاونت پژوهش و فناوری

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه روانشناسی و آموزش کودکان با نیاز های خاص

پایان نامه خانم

فاطمه جهانگیری

دانشجوی رشته روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی تحت عنوان
تدوین بسته آموزشی مبتنی بر خیر خواهی و ارزیابی اثربخشی آن بر خردمندی و
خودکارآمدی خلاقانه مادران و علائم مشکلات هیجانی-رفتاری فرزندان

به عنوان بخشی از ملزومات درجه کارشناسی ارشد

در تاریخ ۱۴۰۳/۱۱/۸ توسط هیات داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

نام و نام خانوادگی	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضا
دکتر امیرقمرانی	دانشیار	دانشگاه اصفهان	
دکتر احمدعابدی	استاد	دانشگاه اصفهان	
دکتر سارا نجاتی فر	استادیار	دانشگاه اصفهان	
دکتر یونس دوستیان	استادیار	دانشگاه اصفهان	

مهر و امضاء مدیر گروه

سپاسگزاری

حمد و ستایش بی پایان، پروردگار یکتا را سزا که توفیق آغاز و انجام این پژوهش را در پرتو لطف بی کرانش به این بنده عطا فرموده. او که مشاهد انبانی و توانایی است.

در صدر این سپاس ها، نگاهم به سوی استاد گرانمایه و راهمهای ارجمند، جناب آقای دکتر احمد عبدی معطوف است. بی مبالغه، ایشان تجسم اخلاق نیکو و تواضع علمی بودند و این نگارنده را همواره با کلام دلگرم کننده و نگاه مشوق خویش، به پیش می بردند. اعتماد ارزشمند ایشان، سرمایه ای بی بدیل برایم بود و راهمهایی های حکیمانه شان، چراغی روشن در مسیری که گاه ناآشنا می نمود. از هیچ کوششی برای رفع دشواری ها و ارتقای این کار دریغ نوزیدند و به راستی، بی راهمهایی های دلسوزانه و دانش عمیق ایشان، گذر از این راه دشوار ممکن نمی شد. عمری بلند، توأم با سلامتی و سرشار از برکت برای این استاد بزرگ از درگاه ایزد منان مسلت دارم.

سپاس های صمیمانه ی خویش را به پنجین ثار استاد فرزانه و دانشمند، جناب آقای دکتر امیر قرمانی می کنم. ایشان علاوه بر اینکه همواره برایم الگوی اشتیاق علمی و عشق به دانایی بوده اند، با تجربیات غنی خود در به ثمر رسیدن این اثر نقشی به سزا داشتند و زحمات راهمهایی این پژوهش را متقبل شدند. از خداوند متعال توفیق روز افزون توأم با صحت و تندرستی برای ایشان خواستارم.

فاطمه جهانگیری

تقدیم نامه

تقدیم به سه ستاره‌ی آسمان زندگی ام:

❖ به پدر و مادرم،

برای تمام حمایت‌های بی‌وقفه و نگاه‌های پر امیدتان.

❖ به همسرم،

برای بال‌هایی که به پروازم بخشیدی

و هم‌آوازیت با آرزوهایم.

❖ و به آویسای عزیزم،

برای همه‌ی شور و شوقی که به فردای زندگی ام بخشیدی.

این صفحات، روایت‌گر داستان محبت شماست.

سپاس گزارم.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تدوین بسته آموزشی مبتنی بر خیرخواهی و ارزیابی اثربخشی آن بر خردمندی و خودکارآمدی خلاقانه مادران و علائم مشکلات هیجانی-رفتاری فرزندانشان انجام شد. این پژوهش به روش ترکیبی (اکتشافی متوالی) در بخش کیفی، با روش مرور روایتی و نمونه گیری هدفمند و پس از آن نمونه گیری نظری بوده است و در بخش کمی پژوهش به روش نیمه آزمایشی (پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل) انجام شد. تعداد ۸ متن مشتمل بر پایان نامه، مقاله، کتاب فارسی ولاتین بررسی و مؤلفه‌های آموزش خیرخواهی که شامل ۱- آشنایی با خیرخواهی، ۲- چالش‌های خیرخواهی، ۳- الگوهای (انسانی) خیرخواهی والگوسازی، ۴- خودآگاهی مادران، ۵- مادران همدل، ۶- تنظیم هیجان، ۷- تربیت اخلاقی، ۸- شفقت به دیگران استخراج گردید. این مؤلفه‌ها بعد از احراز روایی در بسته آموزشی شامل ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای جایگماری شد. در بخش کمی؛ جامعه آماری شامل کلیه، مادران دارای فرزند ۸ تا ۱۲ ساله با علائم مشکلات هیجانی-رفتاری در شهر اصفهان در سال ۱۴۰۴ بودند. از این جامعه، ۴۰ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند و براساس ملاک‌های پژوهش انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش (۲۰ نفر) و کنترل (۲۰ نفر) جایگزین شدند. گروه آزمایش مداخله آموزشی خیرخواهی را دریافت کردند و گروه کنترل در لیست انتظار قرار گرفت. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های استاندارد ارزیابی رفتاری راتر (۱۹۶۷)، مقیاس خردمندی آردلت (۲۰۰۳)، مقیاس خودکارآمدی خلاقانه بیگیتو (۲۰۰۶) و سیاهه مشکلات رفتاری کودک آخنباخ (CBCL؛ فرم والد، ۲۰۰۱) بودند. داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس چندمتغیره در نرم‌افزار SPSS-۲۶ تحلیل شدند. یافته‌های بخش کیفی منجر به شناسایی هشت مؤلفه اصلی خیرخواهی و تدوین بسته آموزشی گردید. شاخص پایایی بسته آموزشی با روش درصد توافق متخصصان (۰/۹۷۵) و شاخص روایی محتوایی برابر با ۰/۹۹ درصد به دست آمد. اخذ نتایج بخش کمی نشان داد که پس از کنترل اثر پیش‌آزمون، تفاوت معناداری بین گروه‌ها در متغیرهای وابسته وجود دارد. به طور مشخص، آموزش خیرخواهی منجر به افزایش معنادار نمرات خردمندی مادران ($p < 0/001$) و خودکارآمدی خلاقانه مادران ($p < 0/001$) گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل شد. همچنین، علائم مشکلات هیجانی-رفتاری فرزندان در گروه آزمایش به صورت معناداری کاهش یافت ($p < 0/001$).

بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که بسته آموزشی خیرخواهی تدوین شده، مداخله‌ای مؤثر برای ارتقای خردمندی و خودکارآمدی خلاقانه مادران و کاهش مشکلات هیجانی-رفتاری فرزندان آنان است. این بسته می‌تواند به عنوان یک برنامه کاربردی در مراکز مشاوره، کارگاه‌های فرزندپروری و مداخلات خانواده‌محور مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: خیرخواهی، خردمندی، خودکارآمدی خلاقانه، مشکلات هیجانی-رفتاری